

Oponentský posudok

Právo elektronického obchodu. Širšie súvislosti.

(Habilitačná práca- JUDr. Diana Treščáková, PhD.)

Rozhodnutím dekana Právnickej fakulty ÚPJŠ Košice č.j.: PRA 221/2021 z 2. marca 2021 som bol menovaný za oponenta habilitačnej práce JUDr. Diany Treščákovovej, PhD. „*Právo elektronického obchodu. Širšie súvislosti.*“

Publikačné výstupy na témy tohto druhu je potrebné uvítať a zároveň oceniť odvahu autorov, ktorí sa venujú takýmto „technokratickým“ témam. V tejto súvislosti je potrebné vyzdvihnúť Právnickú fakultu ÚPJŠ Košice, ktorá podporuje takéto inovatívne témy (napr. aj dizertačná práca JUDr. Laury Rózenfeldovej „*Zodpovednostný režim kolaboratívnych platforiem*“).

Problematika elektronického obchodu je vysoko aktuálnou témou. Elektronický obchod, ktorý je len jednou časťou elektronického fungovania spoločnosti prebieha vo svojej podobe aj bez toho, v akom rozsahu dokáže na tento relatívne nový fenomén reagovať právo. Elektronický obchod výrazne formátuje svet podnikania a virtuálny svet ako taký, výrazne formátuje fungovanie celej spoločnosti. Uzatváranie zmlúv v ktoromkoľvek čase a na ktoromkoľvek mieste, teda s kýmkoľvek, kedykoľvek a kdekoľvek, výrazne zvyšuje atraktivnosť elektronického obchodu. Zároveň jeho vysokou prednosťou je rýchlosť s akou je možné uzatvárať zmluvy touto formou. Je len samozrejmé že elektronický obchod prináša aj určité riziká, na ktoré právna úprava len ťažko môže dostatočne reagovať. Právo je vo svojej podstate konzervatívne a jeho zaostávanie sa môže zvýrazniť práve v konfrontácii s vývojom informačných technológií. Podnikanie, a to obzvlášť v elektronickom svete, však bude naďalej prebiehať a rozširovať sa.

Elektronizáciu spoločnosti silne akcelerovalo aj pandemické obdobie, v ktorom sa celosvetové spoločenstvo nachádza a popri všetkých jeho negatívach, zároveň ukázalo mnohé výhody elektronizácie. *Online* komunikácia umožnila vykonávať také činnosti, ktoré by v čase karanténnych opatrení inak nebolo možné realizovať. Právne poriadky väčšiny štátov reagovali na vzniknutú situáciu, tak v oblasti súkromného ako aj verejného práva legislatívnymi zmenami a umožnili výkon mnohých činností *on line formou*. Mnohé z týchto právnych úprav sú prijaté nielen na toto obdobie, ale zostanú ako trvalé.

Predložená práca má dve hlavné časti. Tou prvou je elektronický obchod a tou druhou je elektronický výkon pôsobnosti orgánov verejnej správy, vrátane súvisiacich otázok. Ťažiskom habilitačnej práce je elektronický obchod, pričom elektronický výkon verejnej správy a ďalšie otázky spracované autorkou v predloženej práci predstavujú jej snahu o komplexné spracovanie tejto problematiky. To má význam najmä v tomto prípade, keď habilitačná práca bola vydaná knižne.

Autorka správne postupuje metódou skúmania od všeobecného ku konkrétnemu, keď sa v prvej kapitole venuje problematike internetu, informačnej spoločnosti, elektronickej komunikácie, vrátane stručného historického vývoja.

Po objasnení základných pojmov nutných pre pochopenie tejto témy, prechádza v druhej kapitole k právnym aspektom elektronického obchodu. Ako logické východisko pre ďalšie skúmanie považovala za potrebné vymedziť pojem elektronického obchodu. Z vymedzenia, ktoré je prezentované v habilitačnej práci je možné prísť k záveru, že preferuje širšie ponímanie elektronického obchodu. Autorka správne tvrdí, že elektronický obchod je v podstate tradičným obchodom, ktorý sa líši od neho elektronickou formou a prostredím. A práve jeho elektronické prostredie robí tému na spracovanie náročnou, pretože elektronický obchod má mnohé špecifiká. V habilitačnej práci postupne klasifikuje všetky typy obchodov (B2B, B2C, B2G a ďalšie) podľa právnej povahy subjektov, pričom základom výkladu sú právne vzťahy, ktoré vzniknú pri obchodoch B2B a B2C.

Tretia kapitola sa venuje zmluvám, ktoré sú uzatvárané v rámci elektronického obchodu. Vychádza zo základného predpisu, ktorým je zákon o elektronickom obchode ako *lex specialis* vo vzťahu k Občianskemu zákonníku ako *lex generalis*. Pretože témou práce je elektronické obchodovanie objasňuje aj pozíciu Obchodného zákonníka k týmto právnym úpravám. Národnú právnu úpravu vhodne prepája s právom Európskej únie (najmä so Smernicou o elektronickom obchode), ktoré tvorí základné právne východisko pre národné právne úpravy. V záujme komplexného spracovania riešenej problematiky postihuje aj harmonizačné úpravy na pôde OSN (napr. Vzorový zákon o elektronickom obchode, ktorý vypracoval UNCITRAL).

Jednou zo zložitostí právnej regulácie, ako to správne autorka postihla, je zachovanie jej technologickej neutrality. Pri akcelerácii vývoja informačných technológií musia mať právne predpisy vyššiu mieru abstrakcie v záujme ich aplikácie *pro futuro*, čo však môže na strane druhej viesť k veľmi všeobecnej úprave. Po nutnej analýze uzatvárania zmlúv ako takých, prechádza na špecifiká uzatvárania elektronických zmlúv, ktoré sa uskutočňujú prostredníctvom tzv. poskytovateľov služieb informačnej spoločnosti.

Postupne sa autorka v práci venuje základným typom elektronických zmlúv a uzatváraniu elektronickej zmluvy (zmluva *click – wrap*, zmluva *shrink – wrap*, zmluva *click – through* a zmluva *browse – wrap*).

Osobitnú pozornosť venuje vzťahu elektronických zmlúv a obchodných podmienok, ktoré sa pri elektronických obchodoch vo väčšine prípadov automaticky „odklikávajú“ a tým sa stávajú súčasťou zmluvy. Taktika zmluvného partnera pri vypracúvaní obchodných podmienok je často taká, že tieto sú textovo rozsiahle, čím odrádzajú druhú zmluvnú stranu od toho, aby sa s nimi reálne oboznámila a rozsiahly text zároveň umožňuje „skryť“ dôležité ustanovenia v popisnom texte. Táto prax sa využíva (zneužíva) aj pri klasickom uzatváraní zmlúv, avšak pri elektronických obchodoch je zvýšené riziko, že obchodné podmienky sa stanú súčasťou zmluvy bez akéhokoľvek povšimnutia druhej zmluvnej strany. Ako je v práci správne konštatované, tým nie dotknutá právna ochrana druhej zmluvnej strany pri neprijateľných podmienkach pri zmluvách B2C, ale aj pri zmluvách B2B pri nekalej

obchodnej praxi. Obchodné podmienky autorka správne odlišuje od rámcových zmlúv, formulárových zmlúv a pozornosť venuje aj zmluvám uzatváraným adhéznym spôsobom.

Habilitačná práca tematicky pokračuje štvrtou kapitolou, v ktorej autorka analyzuje virtuálnu identitu a jej preukazovanie v procese elektronického obchodovania. Zaoberá sa najmä Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 910/2014 a jeho vplyvom na národnú právnu úpravu, ktorá sa týka elektronického podpisu. Hlavná pozornosť je venovaná kvalifikovanému elektronickému podpisu ako aj ďalším spôsobom preukazovania virtuálnej identity.

V piatej kapitole sa habilitačná práca venuje ochrane spotrebiteľa pri elektronickom obchodovaní, ktorej základ je v Občianskom zákonníku, v množstve špeciálnych predpisov a tiež v judikatúre. Spotrebiteľia často využívajú elektronické obchodovanie a pri tomto spôsobe uzatvárania zmlúv sa ešte viac môže prejavovať ich „slabšie“ postavenie ako pri klasickom spôsobe uzatvárania zmlúv. Zvýšená potreba ochrany spotrebiteľa pri elektronickom obchodovaní vyplýva aj zo Smernice EÚ o elektronickom obchode ako aj z ďalších súvisiacich smerníc.

Šiesta kapitola habilitačnej práce sa zaoberá digitálnou transformáciou podnikateľských subjektov a jednotným digitálnym trhom vo väzbe na elektronické obchodovanie, a to najmä s prihliadnutím na globalizáciu svetového hospodárstva.

Elektronické obchodovanie a elektronické uzatváranie zmlúv ako také prináša aj určité zvýšené riziká oproti klasickému uzatváraniu zmlúv, medzi iným aj riziko zneužitia dát. Autorka používa tento širší pojem, pretože sa týka nielen ochrany osobných údajov ale aj ďalších údajov.

Habilitačnú prácu uzatvára ôsma a deväta kapitola, ktorá sa venuje elektronickému výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a právnych aspektov kybernetickej bezpečnosti. Aj tieto oblasti súvisia s elektronickým obchodovaním a s elektronickým spôsobom uzatvárania zmlúv. Kompatibilným systémom výkladu s prvou časťou práce, autorka klasifikuje vzťahy, ktoré vznikajú pri výkone verejnej moci (napr. G2G, G2E, G2B, G2C a ďalšie).

Kontrola originality vykazuje pomerne vysokú zhodu 29,24%. Z prehľadu zdrojov s nadprahovou hodnotou však vyplýva, že tri práce s nadprahovou hodnotou vykazujú zhodu do 2% a ostatné len do 1 %.

Obchodné právo poskytuje množstvo tém, ktoré sú už pomerne dobre rozpracované, podporované množstvom literatúry a judikatúry. Elektronický obchod k takýmto témam zatiaľ nepatrí. Habilitačná práca je napísaná čitateľsky prístupivo i napriek tomu, že samotná právna úprava je poznačená komplikovanou terminológiou, ktorá je pre právnikov ťažko zrozumiteľná. Autorke sa podarilo tieto technické pojmy priblížiť zrozumiteľnou formou a zároveň zachovať aj odbornosť výkladu.

Posudzovanou habilitačnou prácou autorka osvedčuje schopnosť samostatnej vedeckej práce pri využívaní základných vedeckých metód napr. syntézy, analýzy, dedukcie, komparácie, metódy historickej a ďalších.

S použitím citovanej literatúry a judikatúry autorka podrobne zmapovala a analyzovala zvolenú tematiku a formulovala vlastné závery. Cenné na posudzovanej práci je to, že vyšla už knižne a dopĺňa právnickú knižnicu ohľadne problematiky, do ktorej sa autori púšťajú celkom výnimočne.

Na základe uvedeného odporúčam prijať habilitačnú prácu na obhajobu a v prípade úspešnej obhajoby udeliť JUD. Diane Treščákovej, PhD.

vedecko-pedagogický titul „docent“

v odbore habilitačného konania a inauguračného konania Obchodné a finančné právo.

Otázka na obhajobu: Názor (výklad) habilitantky na ustanovenie zákona o elektronickom obchode, ktoré zakazuje uzatvoriť prostredníctvom elektronických zariadení zmluvu o zabezpečení záväzku.

V Banskej Bystrici 21. apríla 2021

Milan Ďurica